

Ірина Дмитрівна Денисенко

доктор філософських наук, професор,
декан факультету психології і соціології Харківський національний
педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
ORCID: 0000-0002-1956-571X

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ:
У ПОШУКАХ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Iryna Denysenko

Doctor of Philosophy, prof,
Dean of the Faculty of Psychology and Sociology, H.S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University

**SOCIO-POLITICAL REALITY:
IN SEARCH OF A RESEARCH METHODOLOGY**

Анотація. Розглянуто основні науково-теоретичні концепти, які використовуються в сучасному політологічному дискурсі, в контексті їх евристичних можливостей аналізу соціально-політичної реальності. Наголошується, що, оскільки жоден з цих концептів не може бути використаним у якості базової основи для систематизації сучасних досягнень наукового дослідження соціально-політичної сфери, назріла необхідність вироблення стратегії узгодження концептуальних засад провідних методів політичного дослідження для ефективного осмислення сучасних трансформацій соціально-політичної реальності.

Ключові слова: соціально-політичні дослідження, політологічні концепції, трансформація соціально-політичної реальності.

Abstract. The main scientific and theoretical concepts used in modern political discourse are considered in the context of their heuristic possibilities for analyzing socio-political reality. It is emphasized that since none of these concepts can be used as a basic basis for the systematization of modern achievements of scientific research

in the socio-political sphere, the need to develop a strategy for harmonizing the conceptual foundations of the leading methods of political research for an effective understanding of modern transformations of socio-political reality is ripe.

Keywords: socio-political research, political science concepts, transformation of socio-political reality.

Політичні події кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст., які мали місце та відбуваються в сучасному світі, вимагають від представників наукової спільноти підвищення рівня адекватної інтерпретації змісту та розвитку політичної реальності.

Першочерговим завданням у цьому напрямі для представників усіх наукових шкіл (західних та вітчизняних), зокрема, К. Байме, В. Бебика, Дж. Стеффенсмейера, Г. Брейді, М. Головатого, Р. Гудина, Ф. Кирилюка, Х.-Д. Клингеманна, Д. Колліра, Н. Конегена, А. Козьмініх, Б. Крауз-Мозер, М. Мілової, М. Обушного, Дж. Уллмена, К. Шуберта, М. Яковлева та ін.), що формують сучасну систему політологічних знань, є здійснення певної ревізії вже існуючих у політологічному дискурсі теоретико-методологічних підстав щодо її дослідження – сукупності політичних теорій та концепцій [див., напр., 1–3].

Акцент робиться на перегляді та усвідомленні евристичних можливостей таких теоретичних підходів, презентованих у сучасній соціально-політичному дискурсі, як:

історичний;

інституційний;

біхевіоралістський;

функціоналістський;

підхід раціонального вибору та

порівняльний підхід (метод) [див., напр., 1, с. 7].

Дослідниками стверджується, що в історії становлення політичної науки можна виокремити кілька методологічних революцій – інституціональну,

поведінкову (біхевіоралістську), системну і раціонального вибору), кожна з яких запропонувала свій провідний метод дослідження.

При цьому, *інституціональний метод* (що сформувався в результаті так званого «інституційного повороту в політичній науці» в кінці XIX – початку XX ст.) розглядається як дослідницька стратегія, що спрямована на аналіз характеристик та ознак держави, її інститутів, політичних партій, тобто «формальних елементів політичної системи, а також на законодавчих нормах» [2, с. 24].

Метод «поведінкової революції» («біхевіоральної революції» / біхевіористичний) (який виник у середині 40-х років XX ст.) розглядається як дослідницька стратегія, що спрямована на вивчення та усвідомлення за допомогою різних засобів емпіричного аналізу причин та характеру політичної діяльності індивідів та груп на всіх рівнях функціонування суспільства.

Системний метод (що з'являється наприкінці 60-х років XX ст. у контексті розвитку загальної теорії систем) розглядається як дослідницька стратегія, що спрямована на вивчення політичної сфери як певної системної моделі з відповідними функціональними імперативами.

Метод «раціонального вибору» (що формується наприкінці 60-х років XX ст. у контексті розвитку теорії раціонального вибору) розглядається як дослідницька стратегія, що спрямована на вивчення політичної сфери через методологію індивідуалізму, що орієнтується на раціональну дію кожної особистості, яка включає «три операції, завдяки яким досягається оптимальність: пошук найкращої дії при певних поглядах і бажаннях; формування найбільш обґрунтованого переконання; збирання необхідних свідчень при певних бажаннях і з урахуванням попередніх переконань» [2, с. 26].

Метод «нового інституціоналізму» (неоінституціональний метод) (що виникає наприкінці 90-х років XX ст. у контексті прагнення більшості представників політологічного співтовариства об'єднати різноманітні методологічні підходи), розглядається як дослідницька стратегія, що спрямована на вивчення політичних процесів з позиції комплексного аналізу усіх факторів,

що їх складають та впливають на їх розвиток – від інтересів окремих індивідів та груп до засад функціонування політичних інститутів

Однак, слід зазначити, що не активне застосування провідних положень теорії раціонального вибору та неоінституціоналізму, не звернення до нових варіантів модифікацій класичних теоретичних побудов не призвели, на жаль, до очікуваних результатів.

За словами К. Байме, на початку ХХІ ст. «жодний з шести підходів не має виключного застосування у політичній науці...[1, с. 383] й далі – «в історії теорій – як і взагалі в історії культури – існує феномен *виживання і оживлення*. Теоретичні моделі відходять і приходять, складаючи враження постійного змінювання парадигм» [1, с. 391].

За таких умов пропонується:

а) повернутися до розробки та формування базової концептуальної структури для систематизації численних та різнопланових напрацювань у галузях філософії науки та соціології знання, що тією чи іншою мірою стосуються питань соціальних змін;

б) на засадах такої теоретичної конструкції узгодити умови / процедури /стратегії ефективного застосування вище зазначених провідних методів дослідження соціально-політичної реальності (інституціонального, біхевіористичного; системного і раціонального вибору) у контексті всебічного розгляду трансформацій та перспектив розвитку останньої.

Література:

1. Байме К. Політичні теорії сучасності [пер. з нім.]. — К. : Стилос, 2008. — 396 с.
2. Кирилук Ф.М. Новітня політологія : навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.].— К. : Центр учбової літератури, 2009. — 564 с.
3. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу //Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у

XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...] – Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. – С. 7–33.

References:

1. Bayme K. Politychni teoriyi suchasnosti [per. z nim.]. — K. : Stylos, 2008. — 396 s.
2. Kyrylyuk F.M. Novitnya politolohiya : navch. pos. [dlya stud. vyshch. navch. zakl.].— K. : Tsentр uchbovoyi literatury, 2009. — 564 s.
3. Milova M.I. Politychna real'nist': teoretychni ta metodolohichni osnovy analizu //Sotsiokul'turni chynnyky transformatsiyi politychnoyi real'nosti u KHKHI st.: monohrafiya / [red.kol.: V.V.Popkov, N.YE.Stepanova...] – Odesa: Nats. un-t im. I.I. Mechnykova, 2020. – S. 7–33.

UDC 348.147

Yevgeniya Yemelyanova,

PhD, docent, assistant professor, department of European Languages,
State Biotechnological University (SBTU)
<https://orcid.org/0000-0002-8324-3862>

Oksana Anastasieva,

PhD, docent, assistant professor, department of European Languages,
State Biotechnological University (SBTU)
<https://orcid.org/0000-0003-3856-3741>

**DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND CULTURAL COMPETENCES
OF STUDENTS AS PART OF PREPARATION FOR INTERNATIONAL
PROFESSIONAL INTERNSHIPS**

Євгенія Степанівна Ємельянова,

к.філол.н., доцент, доцент кафедри європейських мов,
Державного біотехнологічного університету (ДБТУ)

Оксана Анатоліївна Анастасєва,

к.філол.н., доцент кафедри європейських мов,
Державного біотехнологічного університету (ДБТУ)